

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р **Кирилка Симеонова Тагарева**- ръководител катедра Психология на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски",

на дисертационния труд на **Ина Александрова Тодорева**

на тема: „**Алекситимия, депресивност и темпераментови особености при психосоматично болни**“, за присъждане на образователна и научна степен „**доктор**“

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2 Психология, научна специалност Педагогическа и възрастова психология

Със заповед на Ректора на Югозападния университет „Неофит Рилски“ Благоевград (ЮЗУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: „Алекситимия, депресивност и темпераментови особености при психосоматично болни“ за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Педагогическа и възрастова психология. Автор на дисертационния труд е Ина Александрова Тодорева – докторантка към катедра „Психология“ с научен ръководител проф. д-р Иванка Василева Асенова от ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Представеният дисертационен труд е с обем от 129 стандартни страници основен текст, библиография със 174 научни труда, от които 18 на кирилица и 156 на латиница и приложение, съдържащо основните инструменти в изследването. Библиографската справка включва основополагащи теоретични публикации по темата и обзор на изследвания по избраната проблематика. В изложението са включени 29 таблици и 2 графики с резултати и статистически данни.

Въпросът за психосоматичните заболявания е значим за общественото здраве. Редица научни изследвания разкриват фактори, свързани с класически соматични заболявания като бронхиална астма, хипертония, пептична язва, язвен колит, тиреотоксикоза, ревматоиден артрит, невродермит и особеностите, свързани с тези състояния (Alexander, 1952). Обвързването на този въпрос с алекситимията и темперамента е по-слаба изследователска линия и затова изследването на връзките между алекситимията, пониженото настроение (депресивност или клинична депресия) и биологичната основа на личността (темперамента) е една умело избрана и актуална проблематика в контекста на развитието на съвременната психологическа наука. От тази позиция трябва да оценим разработката на представения дисертационен труд като съществен принос към изследователската практика в областта на възрастовата и

клинична психология. Основната цел, която си поставя И. Тодореева, е изследване на взаимовръзките между депресивността, темпераментовите дименсии и алекситимията при болни от психосоматични заболявания и при здрави лица без поставена диагноза за психосоматично заболяване. Специфичните задачи са обвързани с здравния статус и с влиянието на пола, които конкретизират насоките в изследването и позволяват формулирането на девет хипотези.

Използваните методи за изследване са в съответствие с поставената цел. Ина Тодореева избира да приложи:

- Стандартизиран самооценъчен въпросник за изследване на темпераментови дименсии на Клонингър TCI.

- Стандартизиран самооценъчен въпросник на Бек за депресивност (Beck's depressive inventory);

- Самооценъчна скала за алекситимия TAS 20 на Тайлър, Багби и Паркър.

Хипотезите са проверени по емпиричен път и отразяват връзката между алекситимията, депресивността, темпераментовите дименсии при болни и здрави хора.

Направените от Ина Александрова Тодореева изводи са логическо следствие от получените резултати.

Научно-приложните приноси в дисертационния труд се заключават в провеждането на оригинално проучване на взаимовръзките между депресивността, темпераментовите дименсии и алекситимията при болни и здрави хора у нас. Приемам научните приноси, които отговарят на съдържанието на дисертационния труд и се заключават в следното:

1. На базата на осъществен теоретичен анализ са интерпретирани съвременни схващания за алекситимията и е направен опит за систематизирано представяне на конструктът алекситимия от гледна точка на общата психология и психоаналитична перспектива.

2. Направен е опит за систематизирано представяне на теоретичните основи на депресията от няколко психологични перспективи.

3. Направен е опит за систематизирано представяне на темперамента, разгледан чрез множество теории.

4. Проведено е оригинално емпирично проучване на връзките между алекситимията, депресията и темперамента сред психосоматично болни и здрави лица в България, в което участват общо 260 изследвани лица (по 130 изследвани лица в контролната и експерименталната група).

5. Получени са резултати, потвърждаващи връзките между алекситимията и психосоматичните заболявания, както и между алекситимията и депресията.

6. Получени са резултати за най-често срещаният тип темперамент сред

психосоматично болните лица – пасивно-агресивният. Този тип темперамент е два пъти по-често срещан сред страдащите от психосоматични заболявания, отколкото в групата на здравите лица.

Резултатите от изследването имат значимост за науката и практиката. Те имат теоретическо значение за по-задълбочено разбиране на депресивността, темпераментовите дименсии и алекситимията в зряла възраст. Резултатите и изводите биха могли да послужат като основа за внедряване на психокорекционни практики и здравни стратегии, които целят позитивното психично развитие и здраве на хората в зряла възраст.

Заключение

Дисертационният труд показва, че докторантката Ина Александрова Тодореева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на **Ина Александрова Тодореева** в област на висше образование: Социални, стопански и правни науки, професионално направление Психология, докторска програма Педагогическа и възрастова психология.

29.07.2022г.

Изготвил становището:

/доц. д-р Кирилка Тагарева/